

Notat

Til: Utdanningskomiteen

Fra: Avdeling for studieadministrasjon, Seksjon for opptak

Sakstype: Orienteringssak

Møtedato: 30.04.24

Notatdato: 18.04.24

Arkivsaksnr: [arkivsaksnr]

Saksansvarlig: Hanna Ekeli

Saksbehandler: Henriette Kleivane

Redegjørelse om Stortingsmelding om opptak til høyere utdanning

Meld. St. 20 (2023–2024) ble lagt fram 05.04.2024. I meldingen la regjeringen fram anbefalinger om endringer i regelverket for opptak til høyere utdanning. Anbefalingene baserer seg på forslagene i NOU 2022:17 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler. NOUen ble levert av Opptaksutvalget i desember 2022, og forslaget til modell er basert på prinsippet om at regelverket skal være mest mulig rettferdig, effektivt og enkelt å forstå. UiO svarte på høringen av NOUen 08.03.2023, og støttet da i stor grad Opptaksutvalgets forslag. Regjeringen følger en del av Opptaksutvalgets anbefalinger, men med noen unntak. Vi synliggjør her de viktigste endringene som vil påvirke UiO. Se vedlegg for en fullstendig oversikt over foreslåtte endringer.

I likhet med Opptaksutvalget, anbefaler regjeringen at generell studiekompetanse (GSK) fortsatt er hovedgrunnlag for kvalifisering for opptak til høyere utdanning. Den opprettholder også dagens bestemmelser om unntak fra kravet om GSK. Det er imidlertid foreslått noen små justeringer, blant annet å fjerne krav om 5 års praksis i 23/5-regelen¹ og omdøpe den til 23/6-regelen.

For UiO er det også relevant at man opprettholder nasjonale nivåkrav for opptak til lærerutdanningene inntil videre². Det åpnes imidlertid for at universiteter og høyskoler som ønsker det, kan søke om å få dispensasjon fra nivåkravene for opptak til lærerutdanningene.

Regjeringen foreslår også å opprettholde innholdskrav og lokale opptaksprøver som spesielle opptakskrav, samt å opprettholde lokale nivåkrav som fastsettes etter beslutning fra departementet. UiO har per i dag

¹ I dag er vilkåret for opptak på grunnlag av 23/5-regelen at man fyller 23 år eller mer det året man søker om opptak, at man dokumenterer at man har fullført og bestått alle de seks studiekompetansefagene og at man må dokumentere minst 5 års arbeidspraksis og/eller utdanning.

² Et nasjonalt nivåkrav for for opptak til sykepleierutdanningen er som kjent foreslått fjernet. UiO har ikke sykepleierutdanning, så det omtales derfor ikke videre her.

ingen slike lokale nivåkrav, men har fått innvilget krav om 4 i matematikk på bachelor i samfunnsøkonomi fra 2025.

Der Opptaksutvalgets anbefalinger var å fjerne alle tilleggspoeng, ønsker regjeringen å beholde noen av disse. Den vil beholde tilleggspoeng for realfag, noe som også var ønsket fra UiO. Imidlertid vil uttellingen av realfagspoengene justeres fra maksimalt 4 poeng, til at man kan få maksimalt 2 poeng.

Regjeringen ønsker også å sette i gang en evaluering av effekten av realfagspoengene, samt å starte en bred utredning av alternative virkemidler for rekruttering til teknologi- og realfag der samfunnet har størst kompetansebehov. Dette har også vært ønsket av UiO tidligere.

Tilleggspoeng for militær førstegangstjeneste og siviltjeneste beholdes også, men reduseres fra to til ett poeng. Øvrige tilleggspoeng for fremmedspråk, alder, høyere utdanning, fagskoleutdanning og folkehøgskole er foreslått fjernet. Dette vil få et utslag i at maksimalt antall tilleggspoeng man vil kunne oppnå, går ned fra 14 til 3 poeng.

Det er også foreslått å fjerne kjønns-poeng, men å erstatte dette med kjønnskvote, for å sikre et visst minimum av begge kjønn. Dette tror man vil kunne ha større effekt for studier med skjev kjønnsbalanse. Normalt bør ikke kvotene settes høyere enn at hvert kjønn skal være representert med minst 20 prosent på studiet. Ved UiO vil det være viktig det regjeringen foreslår om å ha muligheten til å sette en nedre karaktergrense, for å sikre at det ikke blir for stor forskjell i karaktergrunnlaget mellom de som kommer inn på kvote og de beste som ikke får tilbud om en studieplass.

Opptaksutvalget foreslo at man gikk bort fra muligheten til å forbedre karakterer fra videregående skole, men at man heller hadde mulighet til å forbedre sin rangeringsposisjon med en opptaksprøve. Regjeringens argument for å beholde mulighet for å forbedre karakterer, er blant annet at undersøkelser viser at flertallet av de som tar opp fag er førstegangsprivatister og at tallet på privatisteksamen går ned. Regjeringen mener også at å fjerne mulighet til å forbedre karakterer og innføre en nasjonal opptaksprøve vil kunne ha en negativ effekt på skolemiljøet og den psykiske helsa til elevene, noe UiO også uttrykte en bekymring for i sitt høringsvar. Regjeringen mener at muligheten til å forbedre karakterer ikke alene er grunnen til at dagens unge kommer sent i gang med studier, slik Opptaksutvalget hevdet.

Regjeringen vil se på tiltak for å etablere flere lokale opptaksprøver for å rangere søkerne ved studium med stor konkurranse om plassene og høye poenggrenser, i dialog med institusjonene. Som en del av en slik ordning vil det åpnes for at institusjonene kan avgrense hvem som får mulighet til å ta lokale opptaksprøver, for å sikre at ressursbruken ikke blir for stor. Ved UiO har det lenge vært et ønske om å kunne prøve ut en slik ordning ved f.eks. opptaket til medisinstudiet.

Alternativ til å innføre en opptaksprøve, ser regjeringen det som et bedre tiltak å vurdere om kvote for førstegangsvitnemål bør gjøres større. Det påpekes at dette også vil være et tiltak for å få flere yngre søkere i gang med studier på et tidligere tidspunkt.

Regjeringen foreslår å fjerne muligheten for dobbeltrangering. Dobbelttrangering betyr at man kan vurderes etter to ordninger, hvis man kvalifiserer med både vitnemål fra VGS og fyller kravene i 23/5-regelen. I dagens system fører dette til et uoversiktlig opptaksregelverk, og er en betydelig arbeidsbyrde i saksbehandlingen. Imidlertid kan en fjerning av ordningen føles urettferdig for søkere som må forbedre et helt vitnemål og ikke bare studiekompetansefag. Det er også pr. nå noe uklart hvordan det at man kun kan kvalifisere med ett grunnlag vil påvirke søkere som kvalifiserer med andre grunnlag.

Prosess for videre behandling

Opptaksutvalget har levert sin innstilling til endrede regler. Regjeringen følger hovedtrekkene i anbefalingen, men avviker på noen områder. UiO har mulighet til å gi skriftlige innspill innen 06.05.24. Foreløpig dato for behandling i Stortinget er 05.06.2024. UiO kan forvente en ny opptaksforskrift på høring i løpet av 2024-2025.

De fleste endringene som foreslås vil tidligst kunne innføres i 2027, men Kunnskapsdepartementet åpner for at noen endringer kan tre i kraft tidligere.

Konklusjon

Selv om forslagene i Stortingsmeldingen fraviker på noen punkter fra Opptaksutvalgets anbefalinger, vurderer Studieavdelingen at UiOs innspill er ivaretatt. Studieavdelingens vurdering er at det dermed ikke er behov for ytterligere innspill innen 06.05.24.

Vedlegg:

Oversikt over regjeringens forslag til endringer i opptaksregelverket